

Oikaisuvaatimus sivistysjohtajan virkavalinnasta

Kunnanhallitus 10.06.2024 § 210

897/01.01.01/2020

Valmistelija	hallintojohtaja Jaana Suihkonen, etunimi.sukunimi@kirkkonummi.fi , puh. 09 29671 (vaihe)
Päätösehdotus	Hallintojohtaja Suihkonen Jaana Kunnanhallitus päättää, että oikaisuvaatimus hylätään perusteettomana jäljempänä esitetyistä syistä.
Käsittely	Kunnanjohtaja Virpi Sailas poistui esteellisenä kokouksesta tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi. Hallintojohtaja Jaana Suihkonen toimi esittelijänä.
Päätös	Kunnanhallitus päätti yksimielisesti ehdotuksen mukaisesti.
Tiedoksi	Kaikki virkaa hakeneet
Selostus	Päätösesityksen perustelut:

Oikaisuvaatimusoikeus ja määräaika

Kuntalain 137 §:n mukaan oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen. Kuntalain 138 §:n mukaan oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Sähköisestä asiointista viranomaistoinnassa annetun lain 19 §:n mukaan tavallista sähköistä tiedoksiantoa noudattaen asiakirja katsotaan annetun tiedoksi kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Päätös on annettu oikaisuvaatimuksen tekijälle tiedoksi sähköpostitse 29.4.2024 ja oikaisuvaatimus on saapunut kunnan kirjaamoon 17.5.2024. Oikaisuvaatimuksen tekijä on asiassa asianosainen ja oikaisuvaatimus on tehty määräajassa. Oikaisuvaatimus otetaan näin ollen tutkittavaksi.

Tausta

Kirkkonummen kunnanhallitus päätti 21.12.2020 § 481 julistaa sivistystoimenjohtajan viran haettavaksi. Virka täytettiin kunnanhallituksen päätöksellä 15.3.2021 § 84.

Virkavaalista tehtiin kunnanhallitukselle oikaisuvaatimus, jonka kunnanhallitus hylkäsi 15.4.2021 § 147. Valittu henkilö aloitti virassa 1.6.2021. Oikaisuvaatimuksen tekijä valitti edelleen Helsingin hallinto-oikeuteen, joka 27.6.2023 kumosi kunnanhallituksen päätökset. Kirkkonummen kunnanhallitus uusi virkavaalin 11.9.2023 § 282. Päätöksestä tehtiin oikaisuvaatimus, jonka perusteella kunnanhallitus 20.11.2023 § 392 päätti kumota syyskuussa 2023 antamansa päätöksen viran täyttämisestä siten, että viranhakuprosessi uusitaan kokonaisuudessaan.

Kunnanhallitus päätti jälleen julista sivistysjohtajan viran haettavaksi 29.1.2024 § 18 ja hakuilmoitus julkaistiin osoitteessa Kuntarekry.fi 6.2.2024. Kunnanhallitus valitsi virkaan 22.4.2024 § 119 kasvatustieteiden maisteri, eMBA Eeva-Kaisa Ikosen. Kunnanhallituksen päätöksestä on 17.5.2024 vastaanotettu nyt käsiteltävä Mikael Flemmichin oikaisuvaatimus.

Oikaisuvaatimuksen keskeinen sisältö

Oikaisuvaatimuksen tekijä vaatii, että päätös tulee kumota lainvastaisena ja että hänet valitaan ansioituneimpana hakijana virkaan. Lisäksi vaaditaan kunnanhallituksen päätökseen täytäntöönpanokieltoa, kunnes oikaisuvaatimus on ratkaisu lainvoimaisella päätöksellä.

Oikaisuvaatimuksessa katsotaan, että päätöksessä on muoto- ja asiavirheitä. Oikaisuvaatimuksen tekijän mukaan kelpoisuusvaatimusten hallintosäännön mukainen asettaminen on ollut epäselvää ja puolueellista ja hän pitää mahdollisena, ettei kunnanhallitukselle ole esitetty riittäviä tietoja päätöksenteon perusteiksi. Oikaisuvaatimuksen tekijä katsoo tullessa syrjityksi sekä kielen että sukupuolen perusteella.

Oikaisuvaatimus on kokonaisuudessaan tämän päätösesityksen liitteenä.

Asian oikeudellinen arviointi

Virkasuhteeseen ottamisen yleisistä perusteista ja erityisten kelpoisuusvaatimusten asettamisesta

Perustuslain 125 §:n 2 momentissa säädetään virkasuhteeseen ottamisen yleisistä perusteista. Perustuslain mukaan yleiset nimitysperusteet julkisiin virkoihin ovat taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto. Kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain (304/2003, myöhemmin "viranhaltijalaki") 6 §:n 1 momentissa säädetään virkojen kelpoisuusvaatimuksista. Säännöksen mukaan perustuslaissa säädettyjen virkasuhteeseen ottamisen yleisten perusteiden lisäksi virkasuhteeseen otettavalla on oltava erikseen säädetty taikka kunnan tai hyvinvointialueen päättämä erityinen kelpoisuus.

PL 125 § 2 mom. mukaisten yleisten nimitysperusteiden lisäksi kunta on asettanut virkaan erityiseksi kelpoisuusvaatimukseksi soveltuvan ylemmän yliopistossa suoritetun korkeakoulututkinnon.

Oikaisuvaatimuksen tekijä kyseenalaistaa sen, oliko kunta asettanut erityisen kelpoisuusehdon hallintosääntönsä mukaisessa järjestyksessä. Oikaisuvaatimuksen tekijän mukaan hakukriteereitä oli lievennetty verrattuna ensimmäiseen rekrytointikierrökseen siten, että ainoana varteenotettavana kelpoisuusehtona oli soveltuva ylempi yliopistossa suoritettu korkeakoulututkinto ja muut kriteerit oli ilmaistu ainoastaan toiveina ja arvostuksen kohteina. Oikaisuvaatimuksen tekijä katsoi olevan ilmiselvää, että tällä tavalla oli pyritty mahdollistamaan nyt tehty valinta ja että on epäselvää, missä viran kelpoisuusehtoja on muutettu tai onko kelpoisuusehtojen muutoksesta tehty päätöstä lainkaan.

Kunnanhallitus toteaa, että sivistysjohtajan tehtävää silmällä pitäen ei ole asetettu erityisiä lakisääteisiä kelpoisuusvaatimuksia. Kirkkonummen kunnan hallintosäännön (voimaan 1.1.2023) 26 §:n mukaan kunnanhallitus päättää virkojen perustamisesta ja kelpoisuusehdoista. Hallintosäännön 28 §:n mukaan viran julistaa haettavaksi valinnasta päättävä toimielin tai viranhaltija.

Nyt oikaisuvaatimuksen kohteena olevassa asiassa kunnanhallitus on tehnyt hallintosäännön 28 §:n mukaisesti päätöksen viran haettavaksi julistamisesta (29.01.2024 § 18). Päätöksen selostusosion kohdassa ”Sivistysjohtajan viran haettavaksi julistaminen” kunnanhallitus määrittelee hallintosäännön 26 §:n mukaisesti viran kelpoisuusehdot. Kohdassa viran ainoaksi erityiseksi kelpoisuusehdoksi esitetään soveltuva ylempi tiedekorkeakoulututkinto. Muuna huomioon otavana osaamisena mainitaan esimerkiksi molempien kotimaisten kielten kirjallinen ja suullinen taito.

Kuntarekry.fi-sivustolla 6.2.2024 julkaistu hakuilmoitus vastaa kunnanhallituksen päätöksessä selostettua kelpoisuutta ja ominaisuuksia: viran kelpoisuusehdoksi on määritelty soveltuva ylempi yliopistossa suoritettu korkeakoulututkinto. Arvostettavana ominaisuutena mainitaan muun ohella molempien kotimaisten kielten suullinen ja kirjallinen taito.

Ratkaisevaa myös on, että tarkasteltavassa muutoksenhakuasiassa kyse on virkavalinnan laillisuuden arvioinnista. Virkojen kelpoisuusvaatimuksista päätetään tai ne määritetään muulla tapaa erikseen. Oikeuskäytännössä on hakijavertailun kontekstissa vahvistunut tulkinta, jonka mukaan hakijoiden ansioita punnittaessa oleellista on nimenomaan se, miten ansiot suhteutuvat hakuilmoituksen tekstiin sekä siinä esitettyihin odotuksiin ja vertailutekijöihin. Virkavalintapäätöksen muutoksenhaun yhteydessä arvioitavaksi ei siis tule se, onko viran kelpoisuusvaatimus tarkoituksenmukainen, tai mihin mahdolliseen aiempaan päätökseen se perustuu. Virkavalinnan laillisuutta tarkasteltaessa määrävää on siis se, miten toiveet, odotukset ja vaatimukset on julkisessa hakuprosessissa ja hakuilmoituksessa esitetty hakijoita silmällä pitäen. Lisäksi on syytä huomata, että toimivalta viran kelpoisuusvaatimusten määrittämisessä on Kirkkonummen hallintosäännön nojalla kunnanhallituksella, ja kunnanhallitus on viran haettavaksi julistaessaan nimennyt kelpoisuusvaatimukseksi vain ylemmän korkeakoulututkinnon. Lisäksi on luetteloitu muita hakijalta odotettavia ominaisuuksia. Päätöksestä ei kuitenkaan ilmene, että kielitaito olisi tullut hakuilmoituksessa asettaa nimenomaan kelpoisuusvaatimuksen asemaan. Ristiriitaa hakuilmoituksen ja viran hakua tai kelpoisuuksia koskevan päätöksenteon välillä ei siis ole osoitettavissa.

Kuten edellä on selostettu, kunnanhallitus on julistanut viran haettavaksi ja määrittellyt sen kelpoisuusehdot hallintosääntönsä mukaisessa järjestyksessä. Lisäksi hakuilmoitus on vastannut virkavalintaprosessin vaatimuksia.

Kelpoisuusvaatimusten täyttämistä ja perustuslain yleisten nimitysperusteiden arvioinnista

Molemmat kärkihakijat täyttävät ainoan erityisen kelpoisuusehdon soveltuvasta ylemmästä yliopistossa suoritetusta korkeakoulututkinnosta. Oikaisuvaatimuksen tekijä toteaa täyttävänsä kokonaisuudessaan haettavana olevaan virkaan säädetyt kelpoisuusvaatimukset sekä myös hakuilmoituksessa mainitut arvostuksen kohteet ja toivomukset paremmin kuin virkaan valittu henkilö.

Oikaisuvaatimuksen tekijä on oikaisuvaatimuksensa perusteluissa tulkinnut, että lainsäädäntö velvoittaa työnantajan valitsemaan virkasuhteiseen tehtävään perustuslain yleisillä nimitysperusteilla arvioimalla ansioituneimman hakijan. Oikaisuvaatimuksessa myös katsotaan, että perehtyneisyyden hankkimiseksi kulloinkin kysymyksessä

olevaan tehtävään tarvitaan riittävän pituinen kokemus, joka kuitenkin vaihtelee eri tehtävissä.

Kuten oikaisuvaatimuksen tekijä kertoo, erityisen kelpoisuusehdon lisäksi perustuslain 125 §:n 2 momentin mukaan yleiset nimitysperusteet julkisiin virkoihin ovat taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto. Edelleen, kuten oikaisuvaatimuksen tekijä kirjoittaa, säännöstä koskevan hallituksen esityksen (HE 1/1998 vp, s. 180) mukaan taidolla tarkoitetaan lähinnä koulutuksen tai työkokemuksen avulla hankittuja tietoja ja taitoja. Kyvyllä viitataan yleisesti tuloksellisen työskentelyn edellyttämiin henkilön ominaisuuksiin, kuten luontaiseen lahjakkuuteen, järjestelykykyyn, aloitteellisuuteen ja muihin vastaaviin tehtävien hoitamisen kannalta tarpeellisiin kykyihin. Koetellulla kansalaiskunnolla tarkoitetaan yleisessä kansalaistoiminnassa saatuja viran hoidon kannalta merkityksellisiä ansioita sekä nuhteetonta käytöstä. Yleisiä nimitysperusteita on tulkittava yhteydessä asianomaisen viran yleisiin ja erityisiin kelpoisuusehtoihin, joihin liittyen on otettava huomioon myös viran nimi ja tehtäväpiiri sekä virkaan liittyvät konkreettiset työtehtävät.

Kunnanhallitus kuitenkin toteaa, että vastoin oikaisuvaatimuksen tekijän tulkintaa ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännön mukaisesti, hakijoita perustuslain 125 §:n 2 momentin perusteella vertailtaessa nimitysperusteita on arvioitava kokonaisuutena, jossa koulutuksen ja työkokemuksen ohella on otettava huomioon myös hakijan viran hoitamisen kannalta merkitykselliset henkilökohtaiset ominaisuudet. Arvioitaessa hakijoiden "taitoa" ja "kykyä" kokonaisuutena, henkilökohtaisena suorituskykynä ilmenevä kyvykkyys voi tapauskohtaisesti olla virantäytössä koulutusta ja käytännön kokemusta painavampi peruste.

Esimerkiksi tapauksessa KHO 2005:44 oli kyse siitä, että kaupungin opetuslautakunta valitsi haettavana olleeseen rehtorin virkaan hakijan, jolla oli huomattavasti vähemmän johtamiskokemusta kuin muilla hakijoilla. Virkaan valitulla henkilöllä oli kokemusta koulun johtamisesta kolme kuukautta, kun taas kahdella muulla kärkihakijalla kokemusta oli merkittävästi enemmän: toisella noin 13 vuotta ja toisella noin 20 vuotta. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että opetuslautakunnan päätös oli perustunut hakijoiden vertailuun, jossa koulutuksen ja työkokemuksen lisäksi oli otettu huomioon haastattelussa esille tulleet seikat sekä hakijoiden henkilökohtaiset ominaisuudet. Lakisääteisten kelpoisuusvaatimusten lisäksi viranhakuilmoituksen mukaan virkaan edellytettiin vahvaa osaamista pedagogisessa johtamisessa, koulun hallinnossa ja taloudenhoidossa. Virkaan etsittiin koulukulttuurin kehittäjää, jolla oli koulun johtamiseen ja muuhun opetustoimen yhteistyöhön tarvittavia sosiaalisia taitoja. Vaikka muilla hakijoilla olikin pidempi johtamiskokemus, opetuslautakunta ei ollut menetellyt yleiset virkanimitysperusteet sisältävän perustuslain 125 §:n 2 momentin vastaisesti, sillä se oli tehnyt päätöksensä kokonaisarvion perusteella. Ratkaisu kuvastaa kunnan itsehallinnon nojalla toteutuvaa harkintavaltaa valintaperusteiden painotuksissa.

Oikaisuvaatimuksen tekijä on vedonnut nimenomaan koulutukseensa ja käytännön kokemukseensa perustellessaan ansioituneisuuttaan PL 125 §:n 2 momentin mukaisten yleisten nimitysperusteiden arvioinnissa. Hän katsoo itsellään olevan laajempi työkokemus sivistyksen alalta sekä ajassa mitattuna kaksinkertainen esihenkilökokemus verrattuna valituksi tulleeseen henkilöön. Lisäksi oikaisuvaatimuksen tekijä nimeää virkaan valitun henkilön kokemuksesta puutteiksi katsomiaan seikkoja ja korostaa

omaa kokemustaan varhaiskasvatuksen, vapaan sivistystyön sekä nuorisotyön saralla. Oikaisuvaatimuksen tekijä myös epäilee, että osa hänen mainitsemistaan ansioista on unohtunut ansiovertailusta.

Kuitenkin ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisua mukaillen, arvioitaessa hakijoiden ”taitoa” ja ”kykyä” kokonaisuutena, henkilökohtaisena suorituskykynä ilmenevä kyvykkyys voi siis olla tietyssä virantäytössä koulutusta ja käytännön kokemusta painavampi peruste. Oleellista on, että kärkihakijoiden työkokemuksia on vertailtu kokonaisuutena keskenään eikä voida edellyttää, että jokaista työkokemusta tai työssäolojaksoa eriteltäisiin seikkaperäisesti tai matemaattisesti. Kokonaisarvioinnin suorittamisesta, hakijoiden vertailusta ja kunnanhallitukselle esitetyistä tiedoista

Oikaisuvaatimuksen tekijän käsityksen mukaan henkilöiden ansioituneisuutta tulee tarkastella erityisesti suhteessa työnantajan ilmoittamiin painotuksiin, jotka käyvät ilmi hakuilmoituksesta. Hän myös lausuu, että työnantajan valitseman painotuksen tulee kuitenkin olla objektiivisesti arvioiden perusteltavissa tehtävän hoidon kannalta. Lisäksi oikaisuvaatimuksen tekijän mukaan ansioita tulee tarkastella suhteessa työtehtäviin ja työnantajan etukäteen vahvistamiin valintaperusteisiin ja erityisesti suhteessa työnantajan ilmoittamiin painotuksiin, jotka käyvät ilmi hakuilmoituksesta.

Kunnanhallitus toteaa, että valintapäätöksen perusteluissa avainasemassa on hakijoista tehty vertailu. Kuntalaki tai viranhaltijalaki eivät sisällä säännöksiä virkavaalin tai virantäytön yhteydessä suoritettavasta ansiovertailusta. Virantäyttöön liittyvään julkiseen hakumenettelyyn sovelletaan kuitenkin mm. hallintolain (434/2003) 45 §:n perusteluvollisuutta (virkavaalilanteessa perustelut voidaan esittää jälkikäteen), 6 §:n yleisiä oikeusperiaatteita sekä asian valmistelua koskevia säännöksiä (esim. 31 §). Niihin kuuluu etenkin asian valmistelun perustuminen hakijoiden tasapuoliseen ja yhdenvertaiseen kohteluun sekä hakijoiden oikeus tulla arvioiduksi ja vertailuksi objektiivisesti pätevyysvaatimusten, perustuslain 125 §:n mukaisten yleisten nimitysperusteiden ja etukäteen asetettujen, hakuilmoituksesta ilmenneiden valintaperusteiden pohjalta.

Oikaisuvaatimuksen tekijä on kokenut sivistysjohtajan valinnan perustuvan häntä syrjivään menettelyyn, jossa ei ole huomioitu eri perusteiden muodostamaa kokonaisuutta ja arviointi on tehty hyvin puutteellisella ja puolueellisella tavalla. Hänen mukaansa hakuilmoituksessa ei ole ollut tehtävään sellaisia erityisiä vaatimuksia, jotka olisivat ratkaisevassa asemassa työtehtävää täytettäessä suhteessa muihin ansioihin. Oikaisuvaatimuksen tekijä uskoo, että valinta on tehty muita kriteereitä kuin vahvistettuja valintakriteereitä käyttäen. Hän myös kyseenalaistaa soveltuvuusarvioinnin tulkinnan ja pitää epäselvänä, ovatko kunnanhallituksen jäsenet saaneet muita tietoja kuin hakijoiden ansiovertailun.

Kunnan sivistysjohtajavalintaan liittyvissä aiemmissa vaiheissa, kumotessaan valituksenalaisena olleen kunnanhallituksen päätöksen 15.4.2021 § 147 (oikaisuvaatimuksen hylkääminen) sekä kunnanhallituksen päätöksen 15.3.2021 § 84 (sivistystoimenjohtajan viran täyttäminen) virheellisissä järjestyksessä syntyneinä Helsingin hallinto-oikeus katsoi, ettei silloisessa sivistysjohtajan valinnassa hakijoiden kirjallisena ansiovertailuna voitu pitää kunnanhallituksen päätöksen

oheismateriaalina ollutta virkaa hakeneiden nimilistaa sekä kuntarekry.fi:n kautta virkaa hakeneita koskevaa asiakirjaa, josta ilmeni muun ohella hakijan nimi, kielitaito ja hänen itselleen ilmoittamansa vahvuudet. Tuolloin hallinto-oikeus totesi etenkin, ettei toimitetusta selvityksestä ilmene kunnanhallituksen jäsenten käytettävissä olleen valintapäätöstä tehtäessä näiden asiakirjojen ja hakuilmoituksen lisäksi mitään muita asiakirjoja, kuten virkaa hakeneiden hakemuksia mahdollisine liitteineen, soveltuvuusarviointilausuntoja tai muitakaan hakijoiden virkaan edellytettyä kelpoisuutta tai hakijoiden ansioita koskevaa kirjallista selvitystä.

Nyt oikaisuvaatimuksen kohteena oleva sivistysjohtajan valintaa koskeva kunnanhallituksen päätös (22.04.2024 § 119) on perustunut kokonaisarviointiin, jonka perusteella henkilövalinta on tehty. Kunnanhallitukselle esitetyn hakijavertailun on laatinut kunnanhallituksen puheenjohtajiston, hallintojohtajan ja vt. henkilöstöjohtajan muodostama haastatteluryhmä.

Hakuilmoituksessa etsittiin dynaamista johtamisen ammattilaista ja hakuilmoituksessa ilmoitettuja ominaisuuksia arvoitiin hakijavertailussa.

Se, ettei oikaisuvaatimuksen tekijän ansioita ole vertailtu julkisessa päätöstekstissä, ei tarkoita, ettei ansiovertailua olisi suoritettu hänen kohdallaan. Kuten oikeuskäytännössäkin on edellytetty, perustuslaissa tarkoitettu ansiovertailu edellyttää, että hakijoiden ansiot, hakijoista valintamenettelyn aikana tehdyt havainnot ja niiden perustelut ovat virkasuhteeseen ottamisesta päättävän toimielimen jäsenten tiedossa ja arvioitavissa vaalia toimitettaessa.

Aiempaan hallinto-oikeuden päätökseen viitaten, vaikka päätöksen perustelut kunnallisen monijäsenisen toimielimen toimittaman virkavaalin osalta voidaan hallintolain 45 §:n 2 momentin 2 kohdan nojalla jättää esittämättä, on valintapäätöksen perustelut hallintolakia koskevan hallituksen esityksen (HE 72/2002 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan kuitenkin esitettävä, jos päätökseen haetaan muutosta. Hallinto-oikeus täsmensi, ettei perusteluvollisuutta koskeva poikkeus tarkoita, ettei virkavaalilla tapahtuvaa virantäyttöä valmisteltaessa tulisi suorittaa hakijoiden ansiovertailua. Muun ohella hakijoiden oikeusturva edellyttää, että virkavaalillakin tapahtuvassa virantäytössä hakijoiden ansioita vertaillaan keskenään.

Nyt oikaisuvaatimuksen kohteena olevassa asiassa päätöksen tehneellä kunnanhallituksella on ollut käytettävissään kattavat tiedot hakijavertailun sekä muun valmisteluaineiston sisällöstä. ”Sivistysjohtajan viran täyttäminen” -nimellä otsikoitu vertailutaulukko, jossa on maininta kunnanhallituksesta päivämäärällä 22.4., on esitetty kunnanhallitukselle päätöksenteon yhteydessä .

Sivistysjohtajan viran täyttämistä koskeva vertailutaulukko ei ole pelkästään luettelomainen listaus hakijoista koulutuksineen vaan se sisältää kahdesta kärkihakijasta seuraavat perustiedot: äidinkieli, kielitaito (työkielet), esihenkilökokemus vuosina, yhteenveto tutkinnoista ja kelpoisuus (kelpoinen/ei kelpoinen). Hakijoiden ansioita on vertailtu johtamisen tapojen ja asiantuntijoiden johtamisen, toimintaympäristön muutoksiin sopeutumisen kyvykkyyden, tuloksellisesta kehittämistyöstä annettujen näyttöjen, kehittävä ja tiedolla johtamiseen perustuvan työskentelytavan, hyvien vuorovaikutus-, neuvottelu- ja yhteistyötaitojen sekä toimialaa koskevan laajan verkostoitumisen kannalta. Ansiovertailun keskeiset havainnot on esitetty tämän päätösesityksen liitteenä.

Haastattelut ovat osa hakijoista tehtävää kokonaisarviota ja virkasuhteeseen ottamista koskevan päätöksen valmistelua. Nyt oikaisuvaatimuksen kohteena olevassa asiassa on kärkihakijoita haastateltu kahdesti, mikä osaltaan kuvastaa valmistelun huolellisuutta.

Syrjinnästä

Oikaisuvaatimuksen tekijä näkee, etteivät häntä ja valittua henkilöä vertailtaessa ansiovertailussa esiin nostetut tekijät ole objektiivisia tai todistettavissa olevia. Muiden perusteidensa ohella oikaisuvaatimuksen tekijä siis vetoaa myös syrjintään sukupuolen ja kielen perusteella. Hänen mukaansa ”Sivistysjohtajan valinnassa minut, pätevämpi ja ansioituneempi ehdokas, on ohitettu ja minut on syrjitty kieliperusteilla, äidinkieleni ollessa ruotsi. Muuta perusteluita nyt tehtyyn päätökseen ei voi olla.” Hän vetoaa yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 8 §:n syrjinnän kieltoon koettuaan tulleen syrjityksi äidinkieltensä perusteella sekä saman lain 7 §:n mukaiseen työnantajan velvollisuuteen edistää yhdenvertaisuutta.

Kunnanhallitus toteaa, että henkilökohtainen arviointi sisältää aina väistämättä jonkinasteisen subjektiivisen, kokemusperäisen elementin. Ansiovertailussa on keskitytty arvioimaan nimenomaan hakuilmoituksessa listattuja seikkoja. Valintapäätöksessä on korostettu henkilökohtaisena suorituskyyntä ilmenevää kyvykkyyttä koulutusta ja käytännön kokemusta painavampana perusteena, eikä tämä itsessään viittaa hakijoiden syrjintään tai hakumenettelyn puolueellisuuteen, vaikka hakijat olisivat keskenään eri sukupuolta tai äidinkieltä. Valintapäätös on siis perustunut lainmukaiseen kokonaisarviointiin, jossa on arvostettu osin myös muita seikkoja kuin niitä, joita oikaisuvaatimuksen tekijä toivoisi ratkaisussa tulleen painotetuiksi. Lisäksi on huomattava, ettei valitun henkilön ja oikaisuvaatimuksen tekijän kokemustaustassa ole nähtävissä sellaisia eroja, jotka asettaisivat toisen etulyöntiasemaan edes pelkän kokemusvertailun perusteella.

Oikaisuvaatimuksen tekijä kyseenalaistaa valitun henkilön kielitaidon ja ilmaisee käsityksensä riittämättömästä kielitaidon mittaamisesta. Kaksikielisessä kunnassakaan sivistysjohtajan kielitaitoon ei kohdistu laista johtuvia vaatimuksia. Opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettu asetus (986/1998) rajautuu soveltamisalaltaan opetushenkilöstöön, eikä sillä siten ole vaikutusta toimialajohtajan kaltaiseen positioon. Myöskään kuntalain 30 § 4 momentista ei seuraa viranhaltijoihin ulottuvia kielitaitovaatimuksia, koska säännöksessä edellytetään vain kielivaatimukset huomioitavaa toimielinrakennetta. Lisäksi laissa julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta (424/2003) säädetään kunnallisten viranomaisten palveluksessa olevalta henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta ja kielitaidon osoittamisesta (1 §). Kyseisessä laissa keskitytään kuitenkin lähinnä kielitaitovaatimuksista tai -odotuksista ilmoittamiseen osana viranhakua, eikä siitä johdu aineellisoikeudellisia vaatimuksia esimerkiksi tietyn johtajaviran kielitaitoon.

Oikaisuvaatimuksen tekijä kokee tulleen syrjityksi myös sukupuolen perusteella. Hän muistuttaa, että ”tasa-arvolain mukaan on aina tehtävä ansiovertailu, kun hakijoina on sekä miehiä että naisia”.

Tasa-arvolain (609/1986) 8 § 1 momentin mukaan työnantajan menettelyä on pidettävä laissa kiellettynä syrjintänä, jos työnantaja työhön ottaessaan taikka tehtävään valitessaan syrjäyttää henkilön, joka on ansioituneempi kuin valituksi tullut toista sukupuolta oleva henkilö, jollei työnantajan

menettely ole johtunut muusta hyväksyttävästä seikasta kuin sukupuolesta taikka jollei menettelyyn ole työn tai tehtävän laadusta johtuvaa painavaa ja hyväksyttävää syytä. Tarkasteltavassa tilanteessa valintapäätös sekä nyt esitettävät täydentävät perustelut ottavat yksityiskohtaisesti kantaa siihen, miksi virkavalinnassa nimenomaan valittua henkilöä on päädytty pitämään ansioituneempana kuin oikaisuvaatimuksen tekijää. Näin ollen kyse ei ole tilanteesta, jossa tulisivat arvioitaviksi perusteet ns. positiiviselle erityiskohtelulle tai muunlaiselle ansioituneimman hakijan syrjäyttämiseksi, joka pitäisi erikseen perustella em. säännöksessä tarkoitetulla hyväksyttävällä syyllä. Tasa-arvolain 10 §:n mukaan työnantajalla on lisäksi prosessuaalisena velvollisuutena antaa selvitys menettelystään sille, joka katsoo joutuneensa syrjäytetyksi 8 § 1 momentissa kuvatuin tavoin. Selvityksestä tulee käydä ilmi työnantajan noudattamat valintaperusteet, valituksi tulleen koulutus, työ- ja muu kokemus sekä muut valintaan vaikuttaneet selvästi osoitettavissa olevat ansiot ja seikat. Koska valintapäätös on annettu oikaisuvaatimuksen tekijälle tiedoksi, on hän samalla vastaanottanut edellä mainitut tiedot sisältävän selvityksen.

Johtopäätökset

Kuntalain 144 §:n mukaan oikaisuvaatimukseen sovelletaan hallintolakia siltä osin kuin kuntalaissa ei toisin säädetä.

Hallintolain 49 g §:n mukaan otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen viranomaisen voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen tai hylätä oikaisuvaatimuksen. Lain esitöiden (HE 226/2009) mukaan asia voidaan kumoamisen ohella palauttaa ensi asteen päätöksentekoviranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi.

Kunnanhallitus katsoo edellä mainittuun viitaten, että muutoksenhaun kohteena olevassa virkavalinnassa on noudatettu asiaa koskevaa sääntelyä. Hakijavertailu on toteutettu huolellisesti ja objektiivisesti hakuilmoituksessa ilmaistuja vaatimuksia ja odotuksia soveltaen. Päätöksenteossa ei ole syrjitty oikaisuvaatimuksen tekijää tai muitakaan hakijoita. Virkavalinnassa omaksuttu lopputulos vastaa perustuslain virkavalintaperusteiden näkökulmasta oikeaa johtopäätöstä eli valituksi tullutta on pidettävä ansioituneimpana hakijana virkaan.

Oikaisuvaatimuksen kohteena ollut virkavalinta on lainmukainen, eikä sen muuttamiselle ole esitettävissä perusteita.

Kyseinen virka on tällä hetkellä täytettynä määräajaksi siten, että nykyinen viranhaltija voi jatkaa tehtävässä siihen saakka, kunnes lainvoimainen päätös uuden viranhaltijan valitsemiseksi toistaiseksi voimassa olevaan virkasuhteeseen on pantu täytäntöön. Näin ollen tarvetta oikaisuvaatimuksen kohteena olleen päätöksen täytäntöönpanolle ei tässä vaiheessa ole.

Liitteet:

- Oikaisuvaatimus (päivätty 16.5.2024)
- Ansiovertailun keskeiset havainnot